

DE ROL VAN BANKEN EN HET BELANG VAN DE NRA 2020

Inleiding E. G. Frangie voor het Project Management Team, Paramaribo 16 juli 2019.

Inleiding

Ik denk dat ik iedereen die hier is mag feliciteren, want wat we vandaag doen, het officiële startsein geven voor de implementatie van de NRA en de workshops die daar aan gekoppeld zijn, betekent een grote sprong voorwaarts in de transparantie van het financiële systeem in ons land. Het is mij een genoegen om vandaag voor u deze inleiding te verzorgen. Het zullen, nee, moeten twee dagen van aanpakken worden, zodat we goed weten welk traject we moeten bewandelen om uiteindelijk tot het beoogde resultaat te komen. En ik weet dat ik dat niet hoeft te benadrukken, maar we hebben hier maar 11 maanden de tijd voor. Geen paniek zeg ik meteen, want uit eigen ervaring weten we dat het geen goede raadgever is. Maar als we doelgericht te werk gaan ben ik ervan overtuigd dat dit tot resultaten zal leiden.

Belangrijk is dat we beseffen dat we transparant over onze situatie moeten rapporteren, ook als er nog flink wat te doen blijkt. Transparantie heeft een groot verschil gemaakt tussen de resultaten van de NRA van de Bahamas en Trinidad, waarbij beide partijen de deadline niet gehaald hebben, maar de landen elk een andere state, mind en appearance hadden. Trinidad is wel op de greylist geplaatst terwijl de Bahamas niet. De reden voor het niet plaatsen op de greylist van de Bahamas is, dat de Bahamas transparant was over hun tekortkomingen, hulp heeft gevraagd en heeft meegewerkt aan het oplossen van die tekortkomingen.

Volgens de Bankers Association van Trinidad & Tobago, heeft de greylisting een grote impact op het land. Deze zijn onder andere:

- Kans dat de credit rating van Trinidad & Tobago verslechtert met als gevolg, dure leningen op de internationale kapitaalmarkt en het wegblijven van investeerders;
- Relaties met correspondent banken komen onder druk te staan met een grote kans op de-risking;

- Hogere kosten voor het internationaal zakendoen vanwege hogere risico-opslag;
- Druk op de vreemde valuta, met als gevolg koersstijging en tekorten aan vreemde valuta.

Begrijpt u mij niet verkeerd, met dit voorbeeld impliceer ik op geen enkele wijze dat we de deadline niet gaan halen, maar het zal voor ons hard werken worden. Ik weet dat als we met de juiste instelling, gefocust zijn, goed communiceren en samenwerken, aan de slag gaan, alles kan en dat we vooral moeten leren van andere landen hun ervaringen. Ons buurland Guyana heeft dat laten zien. Zij hebben net zoals wij met hulp van de IDB het traject in 2 jaar positief afgerond. Dit dient het voorbeeld voor ons als Suriname te zijn.

De-risking CBR

Volgens het Basel Instituut van Governance, blijven het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, de economieën verlammen. Dit verstoort de internationale financiën en iedereen, overal in de wereld heeft hier last van, ook u, ik en de rest van Suriname. De cijfers van witwassen zijn gigantisch en de schattingen, variëren van USD 500 miljard tot een duizelingwekkende USD 1 biljoen. Overheden en Centrale banken voeren hiertegen een steeds hardere internationale strijd, waarbij er landen zijn, zoals de Verenigde Staten van Amerika en specifieke landen in Europa zoals Nederland, die het voortouw nemen. De wetten en reglementen, voor de in hun jurisdictie opererende banken, worden steeds verder aangescherpt en bij non-compliance worden sancties opgelegd. Wat we merken is verlaging van de risico appetijt van de grote correspondent banken met als gevolg het de-risking fenomeen voor relaties in omgevingen waar regels minder scherp zijn.

Diverse studies hebben aangetoond dat de afname van correspondent banken een wereldwijd fenomeen is, dat een negatieve invloed heeft op meerdere regio's in Europa, het Midden-Oosten, Afrika, Azië en Latijns Amerika en het Caribisch gebied. Uit dezelfde onderzoeken blijkt dat het Caribisch gebied, waarvan Suriname deel uitmaakt, harder getroffen is dan de andere regio's, waarbij er zelfs op enige momenten landen in het Caribisch gebied waren, zoals Belize, waarvan geen enkele bank een correspondent relatie meer had. Deze trend van sterke afname van correspondent banken is te constateren vanaf 2011. Het verbreken van correspondent relaties is een wereldwijd fenomeen, maar in mijn inleiding leg ik de focus op het Caribisch gebied en Suriname.

Er zijn twee redenen waarom grote Europese en Amerikaanse correspondent banken de relaties verbreken met banken in Caribisch gebied:

- 1. Economische gedachte:** Correspondent banking diensten zijn low margin diensten, terwijl de kosten om deze diensten aan te bieden hoog zijn. De kosten zijn hoog vanwege de investeringen die de correspondent banken dienen te doen in technologie voor efficiency en compliance doeleinden, alsook de risico's van het krijgen van een boete, het lijden van reputatieschade (openbare reprimande) of zelfs het verlies van de bankvergunning. De boete die ING Bank opgelegd heeft gekregen vanwege het nalaten van het voorkomen van witwassen ter hoogte van EUR 775 miljoen staat ons nog bij.
- 2. Regulatory risk gedachte:** indien de correspondent bank een hoger ML/FT (Money Laundering en Financing of Terrorism) risico identificeert in een bepaalde regio, in een bepaald land of bij een financiële instelling, met als gevolg een verlies voor de correspondent bank, zal dit direct resulteren in het afbreken van de correspondent relatie.

De Wereldbank geeft in een van haar onderzoeken weer, dat de feiten en de perceptie over het Caribisch gebied niet in haar voordeel werken. De landen in het Caribisch gebied worden gekenmerkt door kleine open economieën met veel cross border financiële transacties, grote informele sectoren, veel offshore banking activiteiten, hoog ML/FT risico, banken risico en een cash cultuur.

Het balanstotaal van alle banken in de grootste economie van het Caribisch gebied, Trinidad & Tobago, bedroeg in 2017 USD 21 miljard, gevolgd door de Bahamas USD 10 miljard en Suriname USD 2,5 miljard. In vergelijking met een relatief kleine bank in bijvoorbeeld Nederland, SNS Bank USD 90 miljard, impliceert dit hoe klein het financiële systeem in het Caribisch gebied, met name in Suriname is.

In het Caribisch gebied wordt het betalingsverkeer gekenmerkt door een cash cultuur. Dit resulteert in het ontbreken van een gedegen vastlegging wat de herkomst van de middelen is en voor welke doeleinden dit gebruikt kan worden. Een cash cultuur gepaard gaande met een grote informele sector, resulteert in ML/CF risico's, waar grote buitenlandse banken en investeerders geen appetijt in hebben.

De impact van het verliezen van correspondent bank relaties door lokale banken is groot. Lokale banken zijn, indien zij in een kleine open economie geen cross border financiële transacties kunnen uitvoeren, niet meer in staat om aan een van haar belangrijke nutsfuncties te voldoen: het zorgen voor een efficiënt en effectief betalingsverkeer. Naast het beperken van de functies van de bank, heeft het verliezen van de correspondent relatie uiteraard een reputatie impact alsook een financiële impact. Dit resulteert in een zwakkere financiële instelling en kan zelfs leiden tot een zwakker financieel systeem. Indien bij meerdere lokale banken in een kleine open economie, correspondent relaties worden verbroken, kan dit zelfs economische schade teweeg brengen. Een terugloop van het Bruto Binnenlands Product (BBP) is niet ondenkbaar.

De Realiteit

Ik heb net in het voorgaand geschetste kader duidelijk gemaakt wat het belang is van het hebben van goede correspondent relaties met grote Europese en Amerikaanse banken voor lokale banken in kleine open economieën. Wat we dus goed moeten begrijpen is dat wij niet makkelijk wijzigingen kunnen aanbrengen aan de economische overwegingen van grote correspondent banken, die leiden tot het verbreken of beperken van de relaties met banken in het Caribisch gebied.

Waar wij wel invloed op hebben, is het veranderen van de realiteit en de perceptie over het Caribisch gebied en dan met name, Suriname. En hier wordt al heel hard aan gewerkt. Vanwege het feit dat het de-risking vraagstuk sinds 2011 al speelt en lokale banken niet alleen aan de nationale maar ook aan de internationale wet- en regelgeving moeten voldoen, hebben banken in de afgelopen periode vooruitgang geboekt. Op institutioneel niveau hebben we al de nodige instrumenten in place gebracht, zodat wij onze functie als poortwachter beter kunnen vervullen.

Banken hebben in de afgelopen periode, de ene bank meer dan de andere, sterk geïnvesteerd in:

- het identificeren van de integriteitsrisico's die de desbetreffende bank loopt,
- we hebben integriteitsraamwerken opgezet,
- we hebben geïnvesteerd in IT systemen,
- en we hebben additionele resources aangetrokken om het raamwerk te implementeren en toe te zien, dat de maatregelen die geïmplementeerd zijn, ook worden nageleefd.

Ik wil benadrukken dat in het kader van integriteitsrisico's en het buiten- het financiële-systeem houden van deze risico's, niet alleen gedacht moet worden aan money laundering gekoppeld aan handel in verdovende middelen en terrorisme financiering, maar ook aan buiten-het-systeem houden van middelen afkomstig uit:

- corruptie,
- ontduiken van belasting,
- fraude,
- omkoping,
- belangenverstremming en cyber crime.

Het is de banken vaak niet in dank afgenomen dat zij deze stringente maatregelen hebben genomen, maar het zijn noodzakelijke maatregelen geweest, ter waarborging van een integer financieel systeem en het behouden en aantrekken van nieuwe correspondent banken. Een aantal van deze stringente maatregelen zijn geweest:

- Bron van inkomsten dient transparant te worden gemaakt met onderbouwing van stukken;
- De herkomst van het vermogen en de herkomst van de te storten middelen dienen transparant te worden gemaakt met onderbouwing van stukken;
- De UBO (Ultimate Beneficiary Owner) van entiteiten moet zichtbaar zijn;
- Het de-stimuleren van contante transacties.

En dat is dan ook het goede nieuws, omdat we door het nemen van deze maatregelen gedurende de NRA, de banken in elk geval reeds voldoen aan een deel van de gestelde eisen. Maar ik wil niet nalaten om te benadrukken dat deze NRA niet alleen draait om banken als het om de integriteitsrisico's gaat.

- Het klopt dat de banken over de grootste activa binnen de financiële sector beschikken,
- en het klopt ook dat we een wezenlijke rol spelen in het financiële systeem,
- en het klopt ook dat we belangrijk zijn voor de economie van het land.

Maar we moeten ons goed realiseren dat deze NRA ook gaat om het in kaart brengen van de integriteitsrisico's bij:

- verzekeringsmaatschappijen,
- cambio's,
- en de non-financials zoals: de gaming sector, casino's en andere kansspelen,
- maar ook autobedrijven, vastgoedbedrijven, notarissen, belastingadviseurs en accountantskantoren.

Poortwachtersfunctie

Ik sta hier als voorzitter van de Surinaamse Bankiersvereniging en ik weet dat wij als banken een belangrijke poortwachtersfunctie hebben. Maar wij hebben allen deze verantwoordelijkheid, en dan bedoel ik alle partijen die net genoemd zijn:

- de verzekeringsmaatschappijen,
- de cambio's
- de gaming sector,
- en de autobedrijven, vastgoedbedrijven, notarissen, belastingadviseurs en accountantskantoren.

We hebben samen een belangrijke rol in het herkennen en melden van constructies die bedoeld zijn om crimineel geld wit te wassen. Het is onze taak om te voorkomen dat het maatschappelijke (financiële) stelsel wordt misbruikt voor witwassen, corruptie, fraude, terrorisme financiering en ander maatschappelijk onbetamelijk gedrag, waaronder belastingontwijking en -ontduiking. Om deze taak naar behoren te kunnen vervullen moet onze, en dat slaat op al de beroepsgroepen die net genoemd zijn, bedrijfsvoering integer en professioneel zijn.

Via de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) moeten we allemaal eerst onderzoek doen naar de mogelijke integriteitsrisico's waar de eigen organisatie aan blootgesteld wordt. Naast het identificeren van risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving, betreft dit ook het identificeren van risico's op mogelijke betrokkenheid bij bijvoorbeeld witwassen of financiering van terrorisme door hun cliënten. Transactiemonitoring en cliëntenonderzoek staan hierbij centraal en moet niet alleen voorafgaand aan een relatie worden uitgevoerd, maar ook tijdens de dienstverlening. Met de NRA wordt getoetst hoe deze beroepsgroepen invulling geven aan die taak en hoe deze zullen worden ingezet op het verkennen van alternatieve interventies.

State, mind and appearance

Gisteren was de kick-off van de implementatie van de NRA. Wij zullen er met z'n allen bewust van moeten zijn dat de realiteit, men noemt het de "Surinaamse realiteit", vanaf nu zal moeten wijzigen. We kunnen niet meer zeggen dat het in Suriname anders is. De Surinaamse realiteit bestaat niet meer. We moeten werken en denken op het niveau van de internationale realiteit. Dat wordt met deze NRA van ons verwacht. Het zal veel van u als Project Management Team, betrokken sectoren en als gehele land vergen.

Maar ik wil ook hier benadrukken dat wij bij het aansluiten bij het Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) in 1998, ons reeds gecommitteerd hebben aan:

- 1 internationale realiteit,
- 1 set van standaarden om de integriteit van het land hoog te houden,
- Het continue bijhouden van en aanpassen aan de internationale realiteit en de implementatie van deze set van standaarden.

Het zal van ons niet alleen vergen dat wij de technische zaken in orde maken en het self-assessment lijstje invullen en een aantal wetten aannemen, maar het zal ook van ons vergen dat ons denken en gedrag naar die internationale realiteit moet veranderen. Zoals wij het in good corporate governance termen noemen gaat het om:

- onze state,
- onze mind,
- en onze appearance, zodat er geen enkele twijfel is over de integriteit en het financiële systeem van Suriname.

Wij moeten de NRA goed doorlopen en transparant over onze situatie rapporteren, ook als er nog flink wat te doen blijkt. We zullen wetten moeten maken en zullen ons ook aan deze wetten moeten houden – al dan niet door strenge handhaving.

Ter afsluiting

Ik wil mijn inleiding beëindigen door aan te geven dat onze economie getypeerd kan worden als een kleine open economie, waardoor we heel erg afhankelijk zijn van het buitenland en dus alles wat uit de NRA naar voren komt zullen moeten oplossen. Het behoud van een integer financieel systeem met behoud van onze correspondent bank relaties, zal niet komen van een substantieel groter bankwezen, maar kan wel komen vanwege lage regulatory, lees: ML/CF risico's. Het Basel Instituut of Governance geeft aan dat low risk landen voldoen aan:

1. Sterke AML/CFT wet- en regelgeving inclusief bevroren van terrorisme middelen;
2. Competente autoriteiten met het mandaat en de middelen om ML/FT verdenkingen te onderzoeken en te vervolgen, alsook het opleggen van sancties in geval van non-compliance;
3. Verregaande maatregelen om lokale en internationale samenwerkingen met voornoemde autoriteiten te bevorderen;
4. Sterk gereguleerde financiële sector met competente toezichthouders en minimale cash transacties;
5. Hoge mate van transparantie en integriteit in particuliere bedrijven en publieke instituten;
6. Laag niveau van corruptie.

En het zijn niet alleen woorden die ik hier vandaag uitspreek. De Surinaamse Bankiersvereniging (SBV) zal, om een succesvolle NRA te bewerkstelligen, haar volledige medewerking verlenen aan de uitvoering. Hiervoor zijn er reeds 10 functionarissen uit het bankwezen, full- en parttime aangeleverd die hun ondersteuning zullen bieden in de uitvoering van de NRA. Wij als bestuur zijn te allen tijde beschikbaar en zullen klaarstaan om u van advies te voorzien en we zijn ook beschikbaar als klankbord.

Wij hebben als banken maar ook ik samen met u als burgers van Suriname, er alle belang bij dat deze NRA binnen de gestelde termijn succesvol wordt afgerond.

Ik ben me ervan bewust dat verandering niet makkelijk zal gaan en dat er weerstand zal zijn tegen stappen die gezet moeten worden. Maar communicatie en samenwerken is essentieel in deze fase. Met uitleg en doortastend optreden moeten we duidelijkheid verschaffen en bewustwording creëren, zodat alle stakeholders zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid in deze NRA.

Het zal niet aan de banken liggen. We hebben al behoorlijk wat stappen gezet. Maar zoals wij vanuit de banken via de Surinaamse Bankiersvereniging, de afgelopen jaren positief zijn geweest tijdens het continue entameren over de importantie van de NRA, zullen wij ook in de komende periode die voor ons ligt, ons continu positief en met volle ondersteuning voor een succesvolle implementatie blijven inzetten.

Ik wens u en het gehele Project Management Team veel succes toe.

Ik dank u voor uw aandacht.

Geraadpleegde literatuur:

- Basel Institute on Governance, *'Basel AML Index 2018 Report'*, Switzerland, oktober 2018.
- Hoekstra, W.B., *'Plan van Aanpak Witwassen.'* Ministerie van Financiën, Nederland, juni 2019.
- Haley, J.A., *'De-risking of correspondent banking relationships.'* Canada Institute Woodrow Wilson International Center for Scholars, Canada, januari 2018.
- Wright, A., Bradley, K. & Kallicharan S., *'Understanding the Uneven Occurrence Across the Caribbean.'* Inter- American Development Bank, april 2018.
- Financial Stability Board, *'FBS Correspondent Banking Data Report'*, Switzerland, maart 2018.
- Caribbean Financial Action Task Force, *'Mutual Evaluation Report Anti- Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Suriname'*, november 2009.

